

Ny mal for tillatelser for utslipp fra kommunalt avløpsanlegg

Av Terje Farestveit

Terje Farestveit er sjefingeniør i Tilsynsavdelingen i Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif).

Innlegg på seminar i Norsk vannforening 17. oktober 2012.

Introduksjon

Klif har nylig utgitt en mal for utslippstillatelser for avløpsanlegg til bruk for Fylkesmannen. Den store endringen i nye tillatelser er at det blir mer konkrete krav til ledningsnettene. Bakgrunnen er blant annet at Klif ser et behov for at problemene knyttet til økte overvannsmengder må tas tak i.

Tilsynsaksjoner i 2008 og 2010

Klif planla og koordinerte i 2008 og 2010 tilsynsaksjoner på kommunale renseanlegg som Fylkesmannen gjennomførte. Disse aksjonene viste at mange renseanlegg hadde problemer med å overholde rensekravene og at økende mengder fremmedvann var en viktig årsak. I tillegg har vi noen indikasjoner på at flere renseanlegg sliter med manglende oppgradering.

Kommunale ambisjoner

Malen legger til grunn at kommunene utarbeider ambisjoner for sine vassdrag, blant annet med utgangspunkt i målsettinger i vannforskriften om god økologisk og kjemisk tilstand. I tillegg vil det være naturlig at brukerkonflikter identifiseres slik at en kan arbeide med å eliminere disse ved å hindre overløp eller betydelige lekkasjer i potensielle konfliktområder.

Ved å følge opp de etablerte mål som de er beskrevet i tilknyttede planer (hovedplaner,

saneringsplaner eller tilsvarende) og utarbeide årsrapporter som vurderer utviklingen, er det å håpe at tiltak gjennomføres mer jevnlig og ikke får preg av skippertak.

Malen er et verktøy

Da kravlisten kan virke omfattende er det viktig at malen brukes som et verktøy. Det vil si at alle krav blir en sjekklister som brukes i dialog mellom Fylkesmann og kommunen når endelige og hensiktsmessige krav settes. Malen skal da være en hjelp til partene, men vil også kreve at en har et godt nok kunnskapsgrunnlag til å finne fram til rett strategi og tempo for å nå identifiserte miljømål.

Et viktig beslutningsgrunnlag vil være god oversikt over lekkasjer inn og ut av ledninger, og fordelingen av disse. Da vil en kunne sette inn de rette tiltak i rett rekkefølge. Det er derfor lagt opp til at kommunene etablerer en oversikt over tilførsler av spillvann og overvann fordelt på kilder, inkludert grunnvann, påvirkning fra sjø og vassdrag, og innlekking fra drikkevannlekkasjer. Tilsvarende at avrenning fra ulike overflater kartlegges med hensiktsmessig nøyaktighet, det vil hvor mye som kommer boligtomter, industriområder, offentlig areal og hvordan avrenningen samlet påvirker belastningen på ledningsnett, i korte intense perioder og under mer langvarig, mindre intens nedbør, eventuelt kombinert med snøsmelting.

Tilsvarende må det lages en oversikt over forurensningstap, inkludert overløp i ulike situa-

sjoner, utlekking mer eller mindre direkte til resipient, diffuse utslipp i ulik avstand fra resipienter som vil gi ulike miljøeffekter.

Datafangst en utfordring

Det kan være utfordrende å skaffe slike oversikter og det vil være ulike metoder som velges for å finne gode nok data. Større kommuner med bymessige strøk bruker i økende grad kalibrerte hydrauliske modeller, mens det trolig for de fleste kommuner fremdeles vil være naturlig å ta utgangspunkt i registrerte vannmengder fra pumpestasjoner, registreringer fra mer eller mindre kjente overløp, observasjoner fra kilde-sporing og kunnskap som driftspersonell sitter på. Mange, spesielt store kommuner, arbeider nå systematisk med å skaffe gode oversikter over fysisk tilstand på ledningsnettet, noe som kan være en viktig del av et beslutningsgrunnlag.

Klif håper at denne malen vil bli et viktig verktøy nå som mange kommuner står overfor problemer knyttet til økt avrenning som for en stor del skyldes at vi stadig tetter åpne flater. Det vil da være viktig for kommunene å velge strategier som reduserer disse problemene. Løsningsene vil være en blanding av krav til nybygging for å minimere den økte avrenningen, mer lokal overvannshåndtering, innføring av flomsoner og separering av fellesledninger.

Bærekraftig vedlikehold?

Det har også over flere år vært pekt på at vi har et vedlikeholds nivå som ikke er bærekraftig. Det er derfor viktig å skaffe god kunnskap om faktisk tilstand og utvikling på avløpsanlegg for å finne rett oppgraderingsnivå og kunne prioritere tiltak.

Malen trekker spesielt fram overløp som en viktig punktkilde til utslipp. Kommunene bør i første rekke identifisere alle overløp, enten de har god standard og fungerer hensiktsmessig, eller de er mer eller mindre tilfeldige overløpsmuligheter som ikke er etablert planmessig for avlastning.

Ikke nye krav til renseanlegg

Det er ikke noen nye krav til renseanlegg i den nye malen, men det legges opp til at det gjennom utarbeidelse av årsrapporter gjøres enkle vurderinger av om også renseanleggene har en positiv eller negativ trend og om det er behov for tiltak for eksempel for å bedre driftsstabiliteten.

Det vil være opp til den enkelte Fylkesmann å avgjøre om slike årsrapporter skal sendes inn årlig for vurdering og tilbakemeldinger eller om disse bare skal være tilgjengelig for gjennomgang ved tilsyn eller når Fylkesmannen bestemmer.

Mål å redusere utslipp

Klif håper bruk av malen vil være et godt verktøy til å redusere utslipp fra avløpsanlegg, slik at de beste tiltak kan finnes for å nå nasjonale målsettinger.